

SİBER MEDYA SONRASI KAMUSAL ALAN VE GAZETECİLİK PRATİKLERİ

Erkan Saka*

Siber Medya çoğu durumda Yeni Medya ile eş anlamlı olarak kullanılıyor**. “Yeni Medya”yı tanımlamaya en çok emek vermişlerden biri olan Lev Manovich (2002) Yeni Medyayı tanımlama çabalarını sekiz başlıkta topluyor. Bu çalışmada ise yeni bir tanımlama çabasına girmek yerine Yeni Medya’nın bazı temel özelliklerinden bahsedip medyanın ana kurucu öğelerinden biri olduğu kamusal alan fikrini, Yeni Medyanın yükselişi bağlamında yeniden gözden geçireceğim. Buradan da Yeni Medyanın özelde gazetecilik üzerine etkisini iki somut gelişme üzerinden, *blogging* ve yurttaş gazeteciliği, göstermeye çalışacağım.

Yeni Medya’yı diğer tüm “eski medya”lardan ayıran nedir? Bu konuda uzun bir liste yapılabilir. Bu listenin unsurları zamanla değişebilir. Ama bu satırlar yazılırken benim için en önemli fark, siber medyanın/Yeni Medyanın, özellikle internetin Web 2.0 (OReilly, 2007).denilen döneminden itibaren her medya tüketicisini aynı zamanda üretici haline getiren özellikleridir. Web 2.0 kavramı günümüzde “sosyal medya” kavramıyla neredeyse eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Analitik olarak ilk kavram daha kapsayıcı olsa da birbiri yerine kullanılma-

*Yrd. Doç. Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler Bölümü

** Örneğin cybermedia - Wiktionary. (2009). <http://en.wiktionary.org/wiki/cybermedia>, Erişim Tarihi 12.06.2012.

sında genel olarak bir behis görmüyorum. İnternetin kamusallaştığı ilk dönemlerden itibaren kullanılan anahtar kavramlardan biri “interaktivite” idi. Vin Crosbie (2002) interaktiviteden bahsederken Yeni Medya ile birlikte üçüncü bir iletişim medya türünün çıktığını, bununla birlikte birden-bire ve birden-çokluğa olan medya türlerinin yanında çokluktan-çokluğa iletişimin mümkün olabildiğine işaret eder. Ancak interaktivite bile Yeni Medyanın geldiği son durumu tespit etmekte yetersiz kalmaktadır. Çünkü interaktivite kavramı kolektif akıl (Lévy,1997) üzerinden yapılan üretimleri- ki bu gelinen son noktadır- anlamlandırmayabilir.

İkinci önemli nokta Yeni Medyanın gelişim sürecini devam ettiriyor olmasıdır. Bu haliyle bazı antropolojik çevrelerde bir kaygı konusu olan “olgu sonrası” incelemesi (Marcus, 1995) yerine gelişimini, oluşumunu sürdüren bir fenomen üzerine inceleme yapılması (Rabinow vd., 2008) projeleriyle de örtüşen bir durum ortaya çıkmaktadır. Oluşumunu büyük ölçüde tamamlamış, sınırları az çok belirlenmiş, bütüncül bir etnografiye izin verebilecek bir fenomen yerine karşımızda açık uçlu bir gelişme/oluşum sürecini sürdüren bir medya var. Aslında Yeni Medya öncesinde de klasik etnografik yaklaşımlar ve onların etnografik hedefinde yer alan sahalara eleştiriliyordu (Gupta ve Ferguson, 1997), burada yeni olan durum, yaklaşımdan ya da kavramsallaştırmadan çok, bizzat sahanın kendisinin dönüşüm/değişim/oluşum sürecini sürdürüyor olmasıdır.

Üçüncü nokta, ikincisiyle yakından alakalı. Yeni Medya, tek bir medyaya değil çok sayıda ve belli bir heterojenlik içindeki medya ekolojisine işaret ediyor. En geniş anlamıyla Yeni Medya; kişisel bilgisayar, bilgisayar ağları, dijital mobil araçlar ve dijital TV ile radyo gibi geleneksel, medyanın ileri ve dijital biçimlerini içermektedir (Saka ve Dağsalgüler, 2007:166). Bu araçlara her an yeni araçlar da katılabilir. O yüzden araç merkezli bir analiz kısa vadeli bir ömre sahip olabilir.

Dördüncü bir nokta, her yeni teknolojiyle beraber yeni bir “teknolojik determinizm” dalgasına maruz kalmamız. Bundan kastım şu: En azından içinden geçtiğimiz kuşaksal geçiş dönemde daha genç kuşaklar her türlü internet aracına sahip olsalar ve aktif internet kullanımını Türkiye’de çok yüksek olsa da bu onların interneti verimli/üretken bir şekilde kullanacağı, ya da internet kaynaklarının geniş bir çerçevede kullanılacağı anlamına gelmiyor. Yeni Medya araçları otomatik olarak öğrenilmiyor*. Bir öğrenim ve deneyimleme süreci bu yüzden kaçınılmaz oluyor. Her teknolojiyle birlikte insanlığın daha iyi bir noktaya geleceğine, “küresel köy” olunacağına, bir takım eşitsizliklerin ortadan kalkılacağına inanıldı. Her Yeni Medya ile birlikte, insanlık adına güzel gelişmelerin olduğuna şüphe yok. Ancak hiçbir medya kendi başına “özgürleştirici” ya da “baskıcı” sonuçlara yol açmıyor. Sosyal/siyasal aktörlerin elinde iyi ya da kötü sonuçlara yol açabiliyor. Yeni Medya Arap baharında etkin bir araç iken, Çin’de ve İran’da siyasi iktidarın muhalifleri kontrol altında tuttuğu bir araca dönüşebiliyor (Morozov, 2012).

Beşinci nokta da bir önceki noktayla ilişkili: yeniyeneye olan aşırı tepki. Bu tepki biraz da determinist bir şekilde ütöpik hayaller kuran Yeni Medya taraftarlarına yönelik oluyor. Nesnel olmayan, doğası doğru düzgün anlaşılammış bir Yeni Medya taraftarlığı öte tarafta tepkisel bir karşıtlık yaratabiliyor. Aktivizmi Facebook sayfalarına hayran olmakla sınırlayanlara kar-

* Saka, Erkan (2012). “Yeni Medya Okuryazarlığı” T24 <http://t24.com.tr/yazi/yeni-medya-okuryazarligi/4724>, Erişim Tarihi 17.06.2012

şı dijital aktivizmi küçümseme eğilimleri ya da evrensel habercilik ilkelerini tamamen göz ardı ederek Twitter gibi mecralar üzerinden yanlış enformasyon yayılmasına karşı yurttaş gazeteciliği uygulamalarını küçümsemek gibi çok sayıda örneğimiz var. Tepkisellik dışında, bilmemek ya da yanlış bilgilendirilmiş olmak da Yeni Medya teknolojilerine şüpheyle bakılmasına yol açılabilir. Örneğin Wikipedia'nın güvenilir bir kaynak olmaması iddialarını kanıtlamak çok zor. Herhangi bir yanlışlık çok kısa sürede düzeltilirken, Britannica'da bir yanlışlığın düzeltilmesinin ne kadar zaman alacağını tahmin etmek zor değil (Giles, 2005:900-901). Aynı şekilde internet mecralarının iftirayla, hakaret ve yanlış bilgi yeri olduğuna dair inanışlar da daha çok bilgi eksikliğine dayanıyor. Çoğu sitenin gayet hızlı işleyen moderasyon süreçleri var. Size yapılan hakaret için mahkemeye gitmek yerine öncelikle site yönetimine başvursanız mesele büyük olasılıkla çözülmüş oluyor*.

Altıncı nokta ise, "teknoloji" kelimesinin kullanımıyla beraber Yeni Medya denince akla daha çok cihazın kendisinin gelmesi. Oysa o cihaz- medya aracı- değil cihazın işlevi, kullanım pratiği, kullanım protokolleridir önemli olan. Henry Jenkins yakınsama bağlamında bu teknolojik indirgemeciliğin altını uzun uzun çizer Jenkins, H. (2006). O yüzden basılı bir gazete haberinin aynen internet ortamına kopyalanması ile internete geçmiş, internet gazeteciliği yapılmış olmaz. O mecranın doğasına ve de o mecranın kullanım biçimine göre aktarılan haber içeriği ve bizzat yapısının revize edilmesi, multimediyatik hale getirilmesi, web metinleri arasında ilişkisinin kurulması, web üzerinden okuyan kişiye göre cümle yapılarının değiştirilmesi gibi süreçler gerekmektedir. Aynı şekilde televizyon ile internetin birleşmesinden doğacak şey de yepyeni birşey olacak, iki mecranın da dışında bir yeni kullanım pratiği oluşacaktır.

Medya ve Kamusal Alan

Yeni Medya'nın çıkışının tetiklediği kuramsal alanlardan biri Habermas'ın 'Kamusal Alan' (Habermas, 1991) fikrinin yeniden düşünülmesidir. Kamusal alan, bireyler ve devletin birbirleriyle ilişkilerini yürüttükleri tahayyül edilen bir yerdir. İfade özgürlüğü, özgür basın, siyasi tartışmalara özgür katılım vb özellikler böylesi bir ilişkinin ön koşullarıdır. Kapitalist şirketler, devlet etkisi ve kitle iletişim araçlarının gücü artarken tedrici olarak yozlaşmakta/ düşüşe geçmektedir ki bunu Habermas yeniden feodalleşme olarak tanımlar. Bu yeni durumda, tornadan çıkma kamuoyu yoklamaları ya da medya uzmanlarının kanaatleri, özgür iradeli bireyler arasında ortaya çıkan rasyonel bir diskur olan önceki iletişim türünün yerini almaktadır. Tam bu noktada Yeni Medya teknolojilerinin yükselişi, Habermas'vari ifadelerle, kamusal alanın yeni bir altın çağı için olasılıklar yaratmaktadır. Yeni Medya, otoritelerin aracı müdahalelerinin merkezîyetçiliğinin kırılmasına yardımcı olabilir ve tüm sınırlılıklarına karşın bireyler arasında kamu tartışmaları için erişim imkanı oluşturabilir (Saka ve Dağsalgüler, 2007:161).

Yeni Medya öncesinde de yoğun bir kuramsal arayış sürüyordu (örn. Calhoun, 1992) elbette. Yeni Medyanın varlığı yeni çözümleme alanları yarattı. Habermas'ın kamusal alanın

* Röportaj [Röportaj Sedat Kapanoğlu]. "Herif demek suç, Allah belanı ..." (2010). <http://zaman.com.tr/haber.do?haberno=1018606&title=roportaj-sedat-kapanoglu-herif-demek-suc-allah-bel%E2ni-versin-demek-serbest>, Erişim Tarihi, 17.06.2012.

kurulmasında kitle medyasına verdiği önem ve bu medyanın kapitalist çıkarlar doğrultusunda amacından sapmasına karşı* Yeni Medya sıradan vatandaşlara kamusal alana müdahale araçları sunabiliyordu**. 2000'li yılların başından itibaren bu alanda birbiri ardına çalışmalar yapıldı (Papacharissi, 2002). Eickelman ve Anderson (2003) Yeni Medyanın İslam dünyasında kamusal alan oluşturucu konumuna işaret ederken belki de gelecek Arap Baharı dalgasının erken işaretçilerinden biri oluyordu. Benzer bir çalışma da Anderson'dan (2003) gelmişti. Bizzat Batı dünyası içinde de karşı kamusal alan oluşturma (Downey ve Fenton, 2003), sanal alanın kamusal alana dönüşmesi (Papacharissi, 2002) gibi çalışmalar ve kuramsal açılımlar görülmüyordu. Kamusal alan fikriyle demokratikleşme arasında ilişki kurmak pek de zor değildi ve Yeni Medya ve demokrasi ilişkisi üzerine de birçok çalışma yapıldı (Jenkins ve Thorburn, 2004). Bu çalışmaların neredeyse hepsi Yeni Medyanın demokratikleşmeye katkısı olabileceği üzerine kuruluyordu.*** İnternetin teknolojik yapısı maliyetsiz yeniden üretim ve anında yayılımı getirmekte, radikal adem-i merkezliyetin toplum, kültür ve siyasal kurumlar üzerinde dramatik ve kestirilemeyen etkileri olabilecekti (Poster, 1997: 3; Saka ve Dağsalgüler, 2007:168). Yeni Medya bir tarafta Bertelsen'in (1992) önerdiği üzere insanların hükümetin karar alma süreçlerine doğrudan katılımlarına imkan verebilecekti. Bu durumda artık temsilin gerekli olmayacağını savunan teorisyenler vardı. Örneğin Stromer-Galley "Yeni teknoloji plebisit hükümeti mümkün kılabilir zira insanlar internete bağlanır, bilgilendirilir, sorunlarını, çözümleri ve sonuçlarını siyasal bir forumda tartışır ve oy kullanabilir. California, Florida ve Minnesota'da bazı akımlar bu teknolojiyi doğrudan demokrasi için uygulamaya çalışıyor" (Stromer-Galley, 2000: 113) diyordu. Yine aynı makalede yurttaşlar için daha iyi bir temsiliyetin mümkün kılınmasının da mümkün olabileceği de vurgulanıyordu:

"Yurttaşlar ve siyasal liderler arasındaki doğrudan iletişim kanalları temsilcilerin gündeminde, tartışmalarında ve aldıkları kararlarda daha yüksek sese izin vermektedir; böylelikle temsil hala temel olmaktadır. İnternet, insanlara salt oy kullanan kişiler olmanın ötesine geçerek yurttaş olarak hareket etme fırsatları tanımak suretiyle, halihazırdaki ve yeni liberal demokrat hükümet biçimlerini geliştirmektedir" (Stromer-Galley, 2000: 113).

Herhalükarda temsil krizine Yeni Medya yeni çözümler önerebilir (Barnhurst, 2011), siyasi iletişim alanında bir yenilik getirebilirdi (Dahlgren, 2005).

Bu çalışmaların çoğu kamusal alana ulaşım noktasında yeni olanakların ortaya çıkışına işaret ediyor. Keltly (2008) ise açık kaynak hareketlerini incelerken bir adım daha ileri giderek alanın kendisini yaratabilme potansiyelinden bahsediyor Yeni Medya bağlamında. Yeni Medya ile ortaya çıkan kamusal alan yaratıcısı/katılımcısı özneye en çok işaret edenlerin başında ise Henry Jenkins (2006) geliyor. Ruiz ve arkadaşları (2011) ile Goldberg'in işaret ettiği üzere (2011) bu katılımcılığın elbette sınırları var ama Yeni Medya okuryazarlığının**** da genişlemesiyle Yeni Medyanın tetiklediği katılımcı kültürün etkileri ve sivil inisiyatifler (Bakardjieva, 2012) daha ağır basacaktır.

* Ayrıca bkz. Kellner 2000

** Yılmazkol, Özgür (2007) Medya Okumaları –kitapyurdu: kitap. <http://www.kitapyurdu.com/kitap/default.asp?id=117658>, Erişim Tarihi 18.06.2012

*** Özellikle Dahlgren bu bağlamda dikkat çekiyor: Dahlgren, 2001a, 2001b ve Dahlgren ve Siapera, 2007.

**** Kavramla ilgili olarak bkz: Brunner ve arkadaşları, 1999 ve Jenkins, 2009

Yeni Medya ve Gazetecilik

Özellikle gazetecilik bağlamında, Aylin Dağsalgüler’le birlikte önceki bir çalışmada kamusal alanla Yeni Medya arasındaki pozitif ilişkiyi savunmuştuk (2007). Aslı Tunç ve Vehbi Görgülü’nün yaptığı haritalandırmada (2012) * Türkiye’de de dijital medyanın ne kadar yerleşik olduğu görülüyor. Sözeri’nin yaptığı çalışmada (2011) da Kurban ve Sözeri (2011) saha raporunda da sosyal medya, profesyonel gazeteciliğin yerini alan değil birbirini tamamlayan bir pozisyonda gözüküyor. Erken dönem iddialarının aksine Yeni Medya gazeteciliği öldürmüyor ama onu güçlendiriyor ve haber yapımı sürecini genişletip şeffaflaştırıyor. ABD’de yapılan bir araştırmaya göre çevrimiçi haber kaynakları daha çok kullanılıyor ama kullanıcılar bu kaynaklara çok da güvenmiyor (Dube, 2012). Akıllı ödeme sistemlerini entegre edebildikleri takdirde gazetecilerin Yeni Medya ile bütünleşebilmeleri hızlanacak** ama her halükarda bir gazetecinin günlük profesyonel rutinleri Yeni Medya ile dönüşmüş durumda. Örneğin Terzis (2008), Avrupa Birliği üzerine çalışan gazetecilerin rutinini nasıl değiştiğini makalesinde detaylı bir şekilde gösterir.

Yeni Medya’nın gazeteciliğe etkisi hem genel olarak (Allen, 1999) hem de spesifik alanlarda görülüyor. Örneğin ekonomik ve siyasi sınırlamalara maruz kalan Afrika ülkelerindeki olumlu gelişmeler için Atton ve Mabweazara (2011), Bulgaristan’da futbol alanında gazetecilik otoritesinin yeniden tanımlanmasında *blog*ların önemi açısından Burroughs ve Burroughs’a (2012) bakılabilir. Yeni Medyanın gazeteciliğe etkisini iki özel durum üzerinden işleyeme çalışacağım. Bunlardan birisi uzun süredir bizzat deneyimlediğim *blog* fenomeni. İkinci olarak da “yurttaş gazeteciliği” üzerinen eğileceğim. Her iki alt başlıkta dile getirdiğim özellikler ve analizlerin çoğunu üzerinde çalıştığımız Yeni Medya etkisi bağlamında genelleyebiliriz.

Blog’lar ve Gazetecilik

Daha önce daha uzunca belirttiğim üzere (Saka, 2011) *blogging* ile tanışmam 2004 yılında Rice University’de devam ettiğim antropoloji doktora programında yeterlilik sınavını geçtikten sonra saha çalışması kısmını gerçekleştirmek için Türkiye’ye dönerken başladı. Bir tür saha günlüğü olarak *blogging* yapmamızı, bölümden bir öğretim üyesi tavsiye etmişti. *Blog* formatıyla ilk tanışmam böyle oldu. Rice Üniversitesi’nin web sitesi üzerinden bana da bir *blog* sayfası açılmıştı. İlk başlarda bölüme yönelik rapor verme ve tez konum olan Avrupa Birliği ve Türk Gazeteciliğiyle ilgili bulabildiğim herşeyi depoladığım bir dijital arşiv olarak işlev gördü. İlk aylardan sonra yayına ara verdiğimde bir İspanyol profesörden aldığı eposta ile *blogging*’i daha ciddiye almaya başladım. Halen <http://elveiga.blogspot.com/> adresinde *blog* yazarlığına devam eden Prof. Francisco Veiga neden durduğumu sormuştu. Aşağıda da belirttiğim üzere tanışılan yeni kişiler yazma sürecinin devamında önemki bir motivasyon unsuru olabiliyor. *Blog* deneyimimde ikinci bir dönüm noktası Hrant Dink suikastidir. O zamana kadar *blogumu* yine de bir dijital arşiv olarak kullanıyordum. Ondan sonra tavrı almaya

* Tunç, Aslı ve Vehbi Görgülü (2012). Mapping Digital Media: Turkey | Open Society Foundations. <http://www.soros.org/reports/mapping-digital-media-turkey>, Erişim Tarihi 20.06.2012

** The future of journalism | openDemocracy. (2012). <http://www.opendemocracy.net/ourkingdom/angela-phillips/future-of-journalism>, Erişim Tarihi 22.06.2012

ve daha pozisyonel yazılar üretmeye başladım*. Bundan sonra *blog*'un gazetecilik üretimiyle ilişkisi de artmış oldu.

Çoğu daha sonra *mikro-blogging*** için de geçerli olabilecek özellikler öncelikle *blog* alanında görüldü:

Kirk ve Borders (2005) *blogculuk* yapan vatandaşların *blog* tarzı yazımlarına dair üç özellik sıralar: Yazım kısa ve duygusaldır. Aslında bir bakıma gazetecilik geleneklerinden çok uzak olmayan bir tarz vardır. *Blog* yazılarının başlıkları tıpkı gazete manşetleri gibi okuyucuların dikkatlerini çekmeyi hedefler. Yine geleneksel gazetecilik kriterlerine göre *blogcular* daha duygusaldır. İkinci özellik ise *bloglama* bir motivasyon aracı olarak işlev görür. Gelen yorumlar, ilgili kişilerle tanışma vs. gibi özellikleriyle belli bir tema çerçevesinde *bloglama* sürekli bir motivasyon aracına dönüşür. Son olarak da *blog*'lar katılımcı bir boyut katar yazım sürecine. Yazarlar ve okuyucular arasında çok sayıda ortak faaliyet söz konusu olabilir. Wall (2005) da *bloglama* ve gazeteciliği birlikte düşünürken iki şekilde kişiselleştirme olabileceğinden bahseder: “öncelikle fikir vermek ve kişisel yorum yapmakla kişiselleştirme başlar. İkinci olarak bazı *blogcular* haber konusu olan olayla ilgili özel bilgi sağlayabilir”. Mattheson da kişisel olanla kamusal alandaki tartışmalar arasındaki ilişki üzerine düşünürken, “insanların doğal hallerinde, ana lehçelerinde, normalde haber odasından geçemeyecek durumların *blog*'lar sayesinde sızmasına” (2004:452) değinir. Geleneksel medya kuruluşları çalışanların kişisel çıkışlarını hep engellemiştir. Örneğin CNN, muhabiri Kevin Sites'in Körfez Savaşı sırasında *blog* tutmasını engellemiştir. Tabi kişisel değerlerin kamusal alanda altının çizilebilmesinin arka planındaki, daha büyük sosyo kültürel dönüşümlerin de payı unutulmamalıdır (Fairclough, 1995).

Kendi *blog* deneyimimde de yukarıda çizilen özellikler görülebiliyordu. Anında geri besleme olanakları, sınırsız bir izleyici/okuyucu kitlesine ulaşabilme ihtimali, yazarı düzenli aralıklarla yazmaya teşvik etmesi gibi daha birçok özelliğiyle *blog* hem vatandaşlar hem de gazeteciler için yeni olanaklar sunar.*** Yukarıda da belirtildiği üzere, *blog* özel alanla kamusal arasında arabulucu bir konumda bulunmak suretiyle güçlü bir medya haline gelir. Bu arada da vatandaşların Foucault'nun kişinin kendisiyle ilgilenmesi (*care of the self*)**** fikrini tam da bir kamusallık içinde uygulayabilmesinde ve kamusal alana müdahalesinde önemli bir işlev görebilir.*****

Yeni Medya uygulamalarının gazetecilikle birleşmesinin geleneksel gazetecilik otoritesini sarstığı kesindir ama vatandaşlarla gazeteciler arasında ortaya çıkan daha diyalojik (Bakhtin ve Holquist, 1981) bir üretim süreci kamusal alanı ayakta tutan yapılardan biri olmaktan çıkmış olan gazeteciliği yeniden sürece katabilir. *Blog*'lar çok sesliliği ve bazı durumlarda çok yazarlılığı içermenin yanında bir “toplumsal anlatı” yaratımına da hizmet ederler (Law-

* Erkan's Field Diary şu adreste yayını sürdürüyor: <http://erkansaka.net>

** Mikro-blogging, özünde bir tür blogging olarak sınıflandırılabilir. En önemli fark blogcunun üretiminin yazılım tarafından sınırlandırılmış olmasıdır. Twitter ve öncesinde Tumblr, mikro-blogging'e verilebilecek en iyi örneklerdendir.

*** Bu özelliklerden uzun uzadıya burada bahsediyorum: bkz. Saka, 2008

**** Bu fikirle ilgili daha çok bilgi için bkz. Foucault ve Hurley (1990) ve Foucault, M. (1987).

***** Özellikle gençlerin benlik gelişiminde ve kamusallaşmasında *blog*'un faydalı olabileceğinden dair daha uzun bir bölüm burada bulunabilir; bkz. Saka, 2011

son-Borders ve Kirk, 2005). *Blog*'lar diğer *blog*'larla ve okuyucularla diyalojik bir temas içindeyken bir kolektif anlatı üretirler ve özellikle demokratik bir konumlama olarak kendini ifade etme ve ağ kurma faaliyetini (Kahn ve Kellner, 2004) zenginleştirirler. Antropolog George Marcus, sahada ve araştırma sırasında işbirliği yapmanın artık nedenlerle değil bizzat yeni ekolojiler ve araştırma türleri yüzünden olduğunu söylerken (Mccarthy vd. (2007) belki Yeni Medya ekolojilerinin de bu tür işbirliklerini mümkün ve hatta zorunlu kıldığını düşünebiliriz. Bu Yeni Medya ekolojisinin unsurları arasında *hiperlink*'lerle* pekiştirilen doğrusal olmama hali, metne sınırsız müdahale ve değiştirme imkanı (Landow,1997), metni multimedya ile destekleme fırsatı da sayılabilir. Bu özelliklerden yola çıkan bazı teorisyenler *blog*'ların da dahil olduğu yeni hali "postmodern gazetecilik" olarak tanımlamışlardır (Robinson, 2006).

Yurttaş Gazeteciliği

İnternet tarihinde sosyal medya döneminin başlamasıyla sıradan kullanıcının medya üretimini kolaylaştıracak araçların da sayısı arttı. Sıradan kullanıcıların gündem belirleme gücü *Twitter*'ın *trending topics*'lerinde** (Kwak vd., 2010) kendini buldu. Bir bakıma *Twitter* kitleler için bir mikrofon haline geldi (Murthy, 2011:779). Bundan çok önce Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Seattle Zirvesinde protestocular Yeni Medya kanalları yoluyla örgütlenmiş, mobilize olmuş ve eğitilmiş ve de internet üzerinden bu eylemlerin haberlerini yapmıştı bile. Sosyal ağlar döneminde haberleştirme süreci daha da kolaylaştı. Böylece "zamanında izleyici olarak bilinen insanlar" artık haber üretici olmuşlardır (Rosen, 2006).

Bu bağlamda son yıllarda iyice popüler olan bir kavram olan yurttaş gazeteciliği büyük ölçüde Yeni Medya araçlarıyla mümkün olabilen bir alan yarattı***. Yeni bir alan olduğu için tanım çabaları da hala sürüyor. Ancak profesyonel gazeteciliğin yaptığı yerel habercilik ya da insan odaklı habercilikten farklı olarak bu alanda haberin bizzat profesyonel gazeteci olmayan vatandaş tarafından üretilmesi esastır. Yurttaş gazeteciliği kavramını teorize eden ve yaygınlaştıran isimlerden Mark Glaser kavramın arka planında yurttaşların modern teknoloji araçlarını kullanarak tek başlarına ya da birlikte haber üretebilmelerinin olduğunu belirtmiştir.**** Yochai Benkler de aynı minvalde yüz milyonlarca kişinin kendi anlam dünyasını iletilebileceği kapasiteye ulaştığı bir dönemde olduğumuzu belirtmiştir (Benkler, 2006). Yurttaş gazeteciliğinin yapılma biçimlerine gelince, yurttaşlar varolan haberlere yorum, *blog*lama, fotoğraf ve video ekleyerek katkıda bulunabilir, bağımsız haber ve enformasyon siteleri açabilir, haberlerin kolektif olarak üretildiği siteler kurabilir, haber vermede eposta listeleri gibi araçları kullanabilir ya da kişisel yayın yaptıkları siteler kurabilirler (Lasica, 2003). Bütün

*'Bağlantı' ya da 'ilişim' olarak Türkçeye çevrilebilecek bu kavramdan kastedilen, internet sayfalarında kullanıcının başka bir web sayfasına ya da uygulamaya yönelmesini sağlayan köprülerdir.

** 'en çok bahsedilen konular'

*** Daha önce öğrencilerim için hazırladığım çevrimiçi araçlar listesi aslında yurttaş gazeteciliği için de kullanılabilecek araçları içeriyor: Saka, Erkan (2012). "Öğrencilerim için çevrimiçi araçlar" T24. <http://t24.com.tr/yazi/ogrencilerim-icin-cevrimici-araclar/5146>, Erişim Tarihi 29.06.2012.

**** MediaShift. YourGuidetoCitizenJournalism|PBS. (2008). <http://www.pbs.org/mediashift/2006/09/your-guide-to-citizen-journalism270.html>, Erişim Tarihi 27.06.2012

bunlar Terry Flew'ın (2005) yurttaş gazeteciliği için bahsettiği üç önemli unsuru içerir: (a) Açık yayın, (b) kolektif, işbirliği içinde üretim ve (c) içeriğin yaygınlaştırılması.

J.F. Kennedy suikastini amatör kamerayla çeken Abraham Zapruder* bazılarınca yurttaş gazeteciliğinin öncüsü sayılsa da 'Yurttaş Gazeteciliği' kavramının ortaya çıkması 1988'deki ABD başkanlık seçimi sürecine dayandırılır. Öncelikle profesyonel gazetecilerin "kamu gazeteciliği" üzerine ve "halk için" habercilik tartışmasıyla başlayan süreç daha sonra bizzat yurttaşların haber üretimini vurgulamaya başlamıştır. Yukarı kısımda da üzerinde durulan *blog*'lar yurttaş gazeteciliğinin çıkışına vesile olan araçların başında gelir. Kavramın kısa tarihçesinde Seattle'daki DTÖ Zirvesi protestolarına mutlaka değinilir. Protestoların haberleştirilmesinde birinci rol oynayan Indymedia Hareketi bir süre sonra dünyanın her tarafından 200'den fazla şehirden haber verir hale gelmişti (Kidd, 2003). Kısa süre sonra Güney Kore merkezli ve "Her yurttaş bir muhabirdir" sloganıyla ortaya çıkan *OhMyNews* (Kim ve Hamilton, 2006) başka bir dönüm noktası olacaktı. Dünya Ticaret Merkezi'ne 11 Eylül 2001'de yapılan saldırılar sonucunda Amerikalılar kendilerini ifade etmek için *blog*'lara sarılmıştı. *Blog*'ların kitleleştiği bu dönem aynı zamanda yurttaş gazeteciliğinin de aşınlaşması demektir.** Yurttaş gazeteciliği batı ülkelerinde özellikle ABD merkezli çıkmış gibi gözükse de hızla dünyanın diğer bölgelerine yayıldı. 2004'teki Endonezya merkezli deprem ve sonrasında tsunaminin getirdiği afetin sonuçları yurttaşlar tarafından haberleştirilmişti.*** 2009'da ise yurttaşların *Twitter* kullanarak İran seçimlerine başka bir boyut getirdiğini görecektik (Grossman, 2009). Günümüze gelindiğinde bir taraftan 'Arap Baharı' (Henriksson, Teemu (2011), diğer tarafta ise 'Occupy Wall Street' hareketlerinde yurttaş gazeteciliğinin konumu artık tartışılmaz hale geldi****. Tabi ki yurttaş gazeteciliğini anmak için böylesi büyük hareketlerin olması gerekir. İnternet araçları gündelik hayata girdikçe hayatımızın her anından haber üretilebilmesi de mümkün oluyor. Son yıllarda yurttaşların ilk defa sosyal medya üzerinden duyduğu büyük haberleri sıralayarak bu bölümü bitireyim: Mısır'daki İsyân (*Facebook* üzerinden), Hudson nehrine düşen uçak (*Twitter*), İngiliz Kraliyet düğününün ilanı (*Twitter*), Bahreyn'de protestocuların öldürülmesi (*YouTube*), Whitney Houston'un ölümü (*Twitter*), Usame bin Ladin'in saklandığı eve baskın (*Twitter*)*****.

Genel olarak Yeni Medya üzerinden haber yapımına özel olarak da yurttaş gazeteciliğine yönelik bir dizi eleştiri de var. Bunların başında da yurttaş gazeteciliğinin profesyonel gazeteciliğin önemli değerlerinden objektifliğe pek de yer vermediği gelir. Ancak objektifliğin profesyonel gazetecilik için ne kadar evrensel bir değer olduğu da ne kadar uygulanabildiği de zaten tartışmalı bir konudur. Objektiflik öncelikle Amerikan gazetecilik geleneğinde

* Ecrans - La mort de JFK dans le viseur de Zapruder. (2007). <http://www.ecrans.fr/La-mort-de-JFK-dans-le-viseur-de-1957.html>. Erişim Tarihi 27.06.2012

** Bu bağlantılar için bkz: MediaShift . Your Guide to Citizen Journalism | PBS. (2008). <http://www.pbs.org/mediashift/2006/09/your-guide-to-citizen-journalism270.html>, Erişim Tarihi 27.06.2012

*** Old media must embrace the amateur - FT.com. (2008). <http://www.ft.com/cms/s/0/e2bba176-ae0a-11da-8ffb-0000779e2340.html>, Erişim Tarihi 27.06.2012

**** Arap Baharı'ndaki sosyal medyanın kullanımı üzerine: Erkan'ın ZETE yazısı: Tunus ve Yemen'de yaşanan bir sosyal medya ... (2011). <http://erkansaka.net/archives/8514>. Erişim Tarihi 28.06.2012

***** How Social Media is Replacing Traditional Journalism as a News... (2012). <http://socialmediatoday.com/roymorejon/567751/how-social-media-replacing-traditional-journalism-news-source>. Erişim Tarihi 2.06.2012

bulunur (Schudson, 2001), Avrupa kökenli gazetecilik geleneklerinde ise objektiflik iddiası hiçbir zaman öncelikli bir kriter olmamıştır (Pedelty, 1995). Uygulamaya gelince en objektif sayılabilecek Batılı medya kuruluşlarının bile sistematik önyargılara sahip olduğuna dair bü-yüyen bir literatür vardır. Savaş muhabirlerinin arasında yaptığı etnografik çalışmada Pedelty (1995) bu durumu gösterirken, Edward Said de (1997) aynı duruma söylemsel analiz sonucu işaret etmiştir. Her türlü gazetecilik faaliyetinde bir takım kriterlerin olması gerekiyor ama özellikle objektiflik bağlamında yurttaş gazeteciliği eleştirisi zayıf kalır.

Başka bir eleştiri noktası niteliğin düşük oluşuyla ilgilidir. Tom Grubisich'in çeşitli yurttaş gazeteciliği sitelerini inceledikten sonra vardığı kanı, içerik ve kalite bakımından gördüğü zayıflıktı (2005:148). Ancak sonraki yıllarda kalite yükselimine kendisi de işaret etmişti. Aslında geleneksel medya ile yurttaş gazeteciliği birbirinin yerini alacak değil de birbirini tamamlayan pratikler olarak görüldüğünde bu eleştirinin ağırlığı da azalabilir.

Üçüncü bir eleştiri noktası ise hukuki süreçlerle ilgilidir. Yurttaş gazetecileri yasalar karşısında daha korunaksızdır. Geleneksel gazetecileri koruyan kanuni düzenlemeler bunları kapsamadığından başları hem ulus devletin kurumları hem de başka toplumsal ve ekonomik aktörlerle derde girebilir*.

Tüm bu ve benzeri eleştirilere karşı dijital medya çağında yurttaşlar, geleneksel medya kaynaklarından gelen haber akışına karşı bir aracı haline gelip, akışı bir süzgeçten geçirebilir hale geliyorlar (Wiesslitz ve Ashuri, 2011:1035-1051).

Sonuç yerine

Yeni Medya'yı tahayyül ederken küreselleşme olgusunu da belirtmek gerekir. Yeni Medya fiziki mekanla sosyal mekan arasında radikal bir kopuşa neden olmuş ve toplum ilişkilimizde fiziki mekanı daha az önemli hale getirmiştir (Croteau ve Hoynes 2003). İnsanların ulus devlet sınırlarının ötesinde aktivitelerini artırmalarının önemli bir boyutu mesafe sınırlamasını büyük ölçüde ortadan kaldıran elektronik iletişim ve sonrasında Yeni Medya teknolojileri oldu (Flew, 2002). Antropolog Appadurai da (1990:25-48) internetin yayılmasından önce küreselleşmenin beş büyük boyutundan birini medya olarak işaret etmişti. Yeni Medya teknolojileri küreselleşmenin vaatlerini daha da ileriye taşıyacak araçlar olmuştur. Özellikle başta mekan ve ayrıca toplumsal ve siyasal sınırlamalar olmadan benzer düşünceli insanların bir araya gelebileceği sanal cemaatlerin kurulabilmesini mümkün kılmıştır (Rheingold, 2000). Başlarda bahsettiğim toplumsal muhalefet çevrelerinin Yeni Medya araçlarını kullanması da bu olumlu beklentileri pekiştirmiş ve bu Yeni Medyanın sosyal değişim için bir araç olduğu inancı artmıştır. Son olarak toplumun bazı kesimlerinin, özellikle de gençlerin Yeni Medya kullanımı sosyal sermayelerini (Portes, 1998) artırmalarında işe yaramış, hem demokratik siyasi katılım biçimlerini (Saka, 2011), hem de küresel interaktif oyun dünyasının olduğu gibi ekonomik ve teknolojik gelişmelerin motor gücü haline gelmişlerdir (Flew, 2005).

Yeni Medyanın olumlu yönlerinin olumsuz yönlerine baskın çıkacağına inanan bir pers-

* Sıralanabilecek diğer eleştiriler için bkz: Citizen journalism - Wikipedia, the free encyclopedia. (2005). http://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_journalism. Erişim Tarihi 29.06.2012

pektifle hazırlandı bu metin. Ancak bu yazının konusu olmasa da Yeni Medya ile birlikte bazı olumsuzlukların da ortaya çıktığına şüphe yok. Epistemolojik olarak Yeni Medyanın cazibesi teknolojik determinizme yol açabiliyor. Özellikle ilk dönem internet literatüründe bu eğilim sıkça görülür. Günümüzde sosyal medyanın çıkışı da benzer bir eğilimi güçlendirmiş, bu medyanın ana bir toplumsal belirleyici olduğuna inanç artmıştır. Yukarılarda da belirtildiği üzere bu araçlar kendiliğinden değişim getirmedeği gibi kullanıcılara da medya üretimi yaptırmayı garanti etmez ama onun üretimin yolunu açar. İnternetin ticarileşmesiyle büyük şirketlerin hâkimiyet kurması ve bireysel yaratıcılığın azalmasına yol açabilir. İlk dönem internet aktivistlerinden Lovink'in (2002) kaygısı budur. Yeni Medya araçları emperyalist amaçlar için de kullanılabilir (Morozov, 2012), siber suçlar gibi yepyeni bir suç alanını da ortaya çıkarabilir, siber savaşlar dönemi de başlayabilir (Clarke ve Knake, 2010). Ayrıca sonuç kısmının başında vurguladığım küreselleşme argümanının aksinin de görülmesi mümkündür. Ulus devlet modeli üzerine kurulu dünya sisteminde, toplumsal ve siyasal farklılıklar ülkeden ülkeye de bölgeden bölgeye de farklı internet pratikleri ortaya çıkabilir ve tıpkı küreselleşme literatüründe 'küreyerelleşme'ye (Robertson, 1995) doğru bir evrilme olduğu gibi, internet ve ona dayalı medya kullanımında da farklı ve daha yerel geleneksel ortaya çıkabilir...

Referanslar

- Allan, Stuart. (1999). *News culture*. Buckingham: Open University Press.
- Anderson, J. W. (2003). "New media, new publics: Reconfiguring the public sphere of Islam". *Social Research: An International Quarterly*, 70(3):887-906.
- Appadurai, A. (1990). "Difference and disjuncture in the global cultural economy". *Theory, Culture and Society*, 7(2):295-310.
- Atton, C., and Mabweazara, H. (2011). "New media and journalism practice in Africa: An agenda for research". *Journalism*, 12(6):667-673.
- Bakardjieva, M. (2012). "Reconfiguring the mediapolis: New media and civic agency" *New Media and Society*, 14(1):63-79.
- Bakhtin, M. M. (1981). *The dialogic imagination*, trans. Caryl Emerson and Michael Holquist Austin: University of Texas Press
- Barnhurst, K. G. (2011). "The new "media affect" and the crisis of representation for political communication". *The International Journal of Press/Politics*, 16(4):573-593.
- Benkler, Y. (2006). "Part One. The Networked Information Economy." *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*, London:Yale University Press, p. 35-133.
- Bertelsen, D. A. (1992). "Media form and government: Democracy as an archetypal image in the electronic age" *Communication Quarterly*, 40(4):325-337.
- Brunner, C., and Tally, W. (1999). *The new media literacy handbook: An educator's guide to bringing new media into the classroom*. New York:Doubleday,
- Burroughs, B. and Burroughs, W. J. (2012). The Masal Bugdudv hoax: Football blogging and jour-

- nalistic authority. *New Media & Society*, 14(3):1-16
- Calhoun, C. (1992). *Habermas and the public sphere*. Cambridge: The MIT Press
- Citizen journalism - Wikipedia, the free encyclopedia. (2005). http://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_journalism. Erişim Tarihi 29.06.2012
- Clarke, R. A., and Knake, R. K. (2010). *Cyber war: The next threat to national security and what to do about it*. New York: HarperCollins
- Crosbie, V. (2002). *What is new media*. Online: <http://www.sociology.org.uk/as4mm3a.Doc>, Erişim Tarihi 29.06.2012
- Croteau, D., and Hoynes, W. (2003). *Media society: Industries, images, and audiences*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Pr
- Cybermedia - Wiktionary. (2009). <http://en.wiktionary.org/wiki/cybermedia>. Erişim Tarihi 12.06.2012
- Dahlberg, L. (2001a). *Extending the public sphere through cyberspace. Information, Communication & Society*. Taylor & Francis Ltd: London
- Dahlberg, L. (2001b). "The Internet and Democratic Discourse: Exploring The Prospects of On-line Deliberative Forums Extending The Public Sphere". *Information, Communication & Society*, 4(4):615-633.
- Dahlberg, L., and Siapera, E. (2007). *Radical democracy and the internet: Interrogating theory and Practice*. Basingstone: Palgraand Macmillan
- Dahlgren, P. (2005). "The Internet, Public Spheres, and Political Communication: Dispersion and Deliberation". *Political Communication*, 22(2):147-162.
- Downey, J., and Fenton, N. (2003). "New Media, Counter Publicity and The Public Sphere". *New Media & Society*, 5(2):185-202.
- Ecrans - La mort de JFK dans le viseur de Zapruder. (2007). <http://www.ecrans.fr/La-mort-de-JFK-dans-le-viseur-de.1957.html>. Erişim Tarihi 27.06.2012
- Eickelman, D. F., and Anderson, J. W. (2003). *New media in the Muslim world: The Emerging Public Sphere*. Indiana: Indiana University Press
- Erkan's Field Diary, 2004, <http://erkansaka.net>
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London: Bloomsbury Academic
- Flew, Terry (2002). "Educational media in transition: Broadcasting, Digital Media and Lifelong Learning in The Knowledge Economy". *International Journal of Instructional Media*, 29(1):47-60.
- Flew, Terry (2005). "Creative economy". *Creative industries*. John Hartley (ed.) Massachusetts: Blackwell Publishing, pp. 344-360.
- Flew, Terry (2005). *New media: An introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Foucault, M. (1987). "The Ethic of Care for the Self as a Practice of Freedom: An Interview with Michel Foucault on January 20, 1984 in The Final Foucault: Studies on Michel Foucault's Last Works". *Philosophy & Social Criticism*, 12(2-3):112-131.
- Foucault, M. and Hurley, R. (1990). *The care of the self*. London: Penguin Books
- Giles, J. (2005). "internet encyclopaedias go head to head". *Nature*, 438(7070):900-901.
- Goldberg, G. (2011). "Rethinking The Public/Virtual Sphere: The Problem with Participation".

- New Media & Society*, 13(5):739-754.
- Grossman, L. (2009). "Iran protests: Twitter, the medium of the movement". *Time Magazine*, p.17.
- Grubisich, T. (2005). "Grassroots journalism: Actual content vs. shining ideal". *Online Journalism Review*, 6(2005):148.
- Gupta, A. and Ferguson, J. (1997). *Anthropological locations: Boundaries and grounds of a field science*. California:Univ of California Pr.
- Habermas, J. (1991). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge:The MIT Press
- Henriksson, Teemu (2011) Citizen journalism: Al Jazeera's key to successful reporting of Arab <http://www.editorsweblog.org/2011/04/13/citizen-journalism-al-jazeeras-key-to-successful-reporting-of-arab-uprisings>. Erişim Tarihi 27.06.2012.
- How Social Media is Replacing Traditional Journalism as a News ... (2012). <http://socialmedia-today.com/roymorejon/567751/how-social-media-replacing-traditional-journalism-news-source>. Erişim Tarihi 2.06.2012
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York:NYU Press
- Jenkins, H. (2009). *Confronting the challenges of participatory culture: Media education for the 21st century*. Cambridge: The MIT Press
- Jenkins, H., and Thorburn, D. (2004). *Democracy and new media*. Cambridge: The MIT Press
- Dube, Jonathan (2010). "New report: internet more important than newspapers, but still not ..." <http://www.cyberjournalist.net/new-report-internet-more-important-than-newspapers-but-still-not-trustworth/>, Erişim Tarihi 22.06.2012
- Kahn, R., and Kellner, D. (2004). "New media and internet activism: from the 'Battle of Seattle'to blogging". *New Media & Society*, 6(1):87-95.
- Kellner, D. (2000) "Habermas, the Public Sphere and Democracy: A Critical Intervention" *Perspectives on Habermas*. L. E. Hahn (ed.) Chicago: Open Court. s.259-288
- Kelty, C. M. (2008). *Two bits: The cultural significance of free software*. North Carolina: Duke University Press Books
- Kidd, D. (2003). "Indymedia.org: A new communications commons". *Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice*. Martha MacCaughey and Michael D. Ayers (ed.) London: Routledge. pp.47-69.
- Kim, E., and Hamilton, J. W. (2006). "Capitulation to capital? OhmyNews as alternative media". *Media, Culture & Society*, 28(4): 541-560.
- Kurban, D., and Sözeri, C. (2011). *Case study report: Does media policy promote media freedom and independence? The case of Turkey*. TESEV: İstanbul
- Kwak, H., Lee, C., Park, H., and Moon, S. (2010). *What is Twitter, a social network or a news media? Proceedings of the 19th international conference on World wide web*. New York:ACM.
- Landow, G. P. (1997). *HyperText 2.0: The Convergence of Contemporary Critical Theory and Technology (Parallax: Re-visions of Culture and Society Series)*. Maryland: Johns Hopkins University Press.
- Lasica, J.D. (2003) "What is Participatory Journalism?" *Online Journalism Review*. <http://www>.

- ojs.org/ojs/workplace/1060217106.php, Erişim Tarihi 27.06.2012
- Lawson-Borders, G., and Kirk, R. (2005). "Blogs in campaign communication". *American Behavioral Scientist*, 49(4):548-559.
- Lévy, P. (1997) *Collective Intelligence: Mankind's Emerging World in Cyberspace*. New York: Plenum Trade.
- Lovink, G. (2002). *Dark fiber: Tracking critical internet culture*. Cambridge: MIT Press.
- Manovich, L. (2002). "New media from Borges to HTML". *The New Media Reader*, Cambridge The MIT Press, pp.13-28.
- Marcus, G. E. (1995). "Ethnography in/of the world system: the emergence of multi-sited ethnography". *Annual Review of Anthropology*, 24:95-117.
- Matheson, D. (2004). "Weblogs and the epistemology of the news: some trends in online journalism". *New Media & Society*, 6(4):443-468.
- McCarthy, E. and Valerie Olson (2007) "After Writing Culture. An Interview With George Marcus" <http://www.scribd.com/doc/85422928/After-Writing-Culture-an-Interview-With-George-Marcus>, Erişim Tarihi 24.06.2012
- MediaShift. Your Guide to Citizen Journalism | PBS. (2008). <http://www.pbs.org/mediashift/2006/09/your-guide-to-citizen-journalism270.html>, Erişim Tarihi 27.06.2012
- Morozov, E. (2012). *The net delusion: the dark side of internet freedom*. New York: Public Affairs
- Murthy, D. (2011). "Twitter: Microphone for the masses?". *Media, Culture & Society*, 33(5): 779-789
- Old media must embrace the amateur - FT.com. (2008). <http://www.ft.com/cms/s/0/e2bba176-ae0a-11da-8ffb-0000779e2340.html>, Erişim Tarihi 27.06.2012.
- O'Reilly, T. (2005). "What is Web 2.0? Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software". www.oreillynet.com/lpt/a/6228, Erişim Tarihi 17.06.2012
- Papacharissi, Z. (2002). "The virtual sphere: The internet as a public sphere". *New Media & Society*, 4(1):9-27.
- Pedelty, M. (199). *War stories: The culture of foreign correspondents (Vol. 35)*. New York: Routledge.
- Portes, A. (1998) "Social capital: its origins and applications in modern sociology". *Annual Review of Sociology*, 24:1-24.
- Poster, M. (1997). "Cyberdemocracy: internet and the public sphere" *internet Culture*. David Porter (ed.) Routledge: London, pp.259-271.
- Rabinow, P., Marcus, G. E., Faubion, J. D., and Rees, T. (2008). *Designs for an Anthropology of the Contemporary*. North Carolina: Duke University Press
- Rheingold, H. (2000). *The virtual community: Homesteading on the electronic frontier*. Cambridge: The MIT Press.
- Robertson, R. (1995). "Glocalization: Time-space and homogeneity-heterogeneity". *Global Modernities*. M. Featherstone, S. Lash and R. Robertson. California: SAGE. pp.25-44
- Robinson, S. (2006). "The mission of the j-blog: Recapturing journalistic authority online". *Journalism*, 7(1): 65-83.
- Rosen, J. (2006). "The people formerly known as the audience". *PressThink*, June, 27. <http://arc->

- hive.pressthink.org/2006/06/27/ppl_frmr.html, Erişim Tarihi 17.06.2012
- Röportaj [Röportaj Sedat Kapanoğlu] “Herif demek suç, Allah belanı ...” (2010) <http://zaman.com.tr/haber.do?haberno=1018606&title=roportaj-sedat-kapanoglu-herif-demek-suc-allah-bel%E2ni-versin-demek-serbest>, Erişim Tarihi 17.06.2012
- Ruiz, C., Domingo, D., Micó, J. L., Díaz-Noci, J., Meso, K., and Masip, P. (2011). “Public Sphere 2.0? The Democratic Qualities of Citizen Debates in Online Newspapers”. *The International Journal of Press/Politics*, 16(4): 463-487.
- Said, E. W. (1997). *Covering Islam: How the media and the experts determine how we see the rest of the world*. New York: Vintage Books
- Saka, E. (2008). “Blogging as a research tool for ethnographic fieldwork. E-seminar”, *EASA Media Anthropology Network*. www.media-anthropology.net/saka_blogging.pdf, Erişim Tarihi 20.06.2010.
- Saka, E. (2011). “Blogging ve Gençliğin internet üzerinden Katılım süreçleri üzerine bir deneme”. *Katılımın e-hali: Gençlerin Sanal Alemi*. A. T. Aydemir (hazl). İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği. s. 331-342
- Saka, E. ve Dağsalgüler, A. (2007). “Yeni İletişim Teknolojileriyle Habermas’ın Kamusal Alanı’nı Yeniden Düşünmek”. *Medya Okumaları*. Özgür Yılmazkol (ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s. 161-173
- Saka, Erkan (2012) “Yeni Medya Okuryazarlığı” *T24*. <http://t24.com.tr/yazi/yeni-medya-okuryazarligi/4724>. Erişim Tarihi 17.06.2012
- Saka, Erkan (2012). “Öğrencilerim için çevrimiçi araçlar” *T24*. <http://t24.com.tr/yazi/ogrencilerim-icin-cevrimici-araclar/5146>. Erişim Tarihi 29.06.2012
- Saka, Erkan (2011) “Erkan’ın ZETE yazısı: Tunus ve Yemen’de yaşanan bir sosyal medya ...” <http://erkansaka.net/archives/8514>, Erişim Tarihi 28.06.2012
- Schudson, M. (2001). “The objectivity norm in American journalism”. *Journalism*, 2(2):149-170.
- Sözeri, C. (2011). “Does social media reduce the impact of corporate journalism?”. *IAMCR 2011-Istanbul*.
- Stromer Galley, J. (2000). “Online interaction and why candidates avoid it”. *Journal of Communication*, 50(4):111-132.
- Terzis, G. (2008). “The EU correspondent”. *Journalism*, 9(4):537-550.
- The future of journalism | openDemocracy. (2012). <http://www.opendemocracy.net/ourkingdom/angela-phillips/future-of-journalism>, Erişim Tarihi 22.06.2012
- Tunç, Aslı and Vehbi Görgülü (2012). *Mapping Digital Media: Turkey | Open Society Foundations*. <http://www.soros.org/reports/mapping-digital-media-turkey>. Erişim Tarihi 20.06.2012
- Wall, M. (2005). “‘Blogs of war’ Weblogs as news”. *Journalism*, 6(2):153-172.
- Wiesslitz, C., and Ashuri, T. (2011). “‘Moral journalists’: The emergence of new intermediaries of news in an age of digital media”. *Journalism*, 12(8):1035-1051.
- Yılmazkol, Özgür (2007) *Medya Okumaları* –kitapyurdu: kitap. <http://www.kitapyurdu.com/kitap/default.asp?id=117658>. Erişim Tarihi 18.06.2012.

Özet

Siber Medya Sonrası Kamusal Alan ve Gazetecilik Pratikleri

Bu makalede Yeni Medya'nın bazı temel özelliklerinden bahsediliyor. Bir tanımlama denemesinden çok yeni medyaya nasıl yaklaşılabileceğine dair bir dizi öneriyle birlikte bu medya türünün diğer medya türlerinden ayrıldığı ana noktalar ve başlıca eleştiriler dile getiriliyor. Bu önerilerin içinde yeni medyanın hâlâ gelişimini tamamlamamış bir medya türü oluşunun vurgulanması, medya tüketicileriyle üreticilerin ayrıştığına belirtilmesi ve yeni medya kullanımının da birtakım öğrenilme süreçlerinden geçmesi gerektiği iddiası da var. Bu sınır belirleme denemesinden sonra medyanın ana kurucu öğelerinden biri olduğu kamusal alan fikriyle yeni medyanın yükselişi arasında ilişkiler kuruluyor. Yurttaşların özel alanları dışındaki konuları kamusal bir ölçekte müzakere edebildikleri bir alan olarak tahayyül edilen kamusal alanın geç modernlik döneminde çeşitli nedenlerle işlerliğini zayıflamıştı. Müzakere sürenin ana unsurlarından kitle medyasındaki sahiplik yapıları da bu zayıflamanın önemli nedenlerinden biri sayılıyordu. Yeni Medya'nın bir tür teorik ve pratik kriz yaşanan kamusal alan fikrine açılım getirebileceği bu makalenin sonraki bölümlerinde vurgulanıyor. Öncelikle genel olarak yeni medya teknolojilerinin yurttaşların kamusal iletişime katkıda bulunabileceği bir yapıya sahip olduğuna işaret eden literatüre bakılıyor. Daha sonra kamusal alanın oluşumunu sağlayan ama sonraki dönemlerde etkisini kaybeden kitle medyasının ana parçalarından olan gazetecilik üzerinde yoğunlaşıyor. Yeni medya teknolojilerinin gazetecilik üzerinde getireceği dönüşümler iki somut gelişme üzerinden, *blog*'lar ve yurttaş gazeteciliği, işleniyor. Bu dönüşümlerin yurttaşların bizzat haber üretimine katılımıyla gazeteciliği de zenginleştiren ve dolayısıyla kamusal iletişimi artıran bir boyutu olduğu iddiasıyla makale sona eriyor.

Anahtar sözcükler: Kamusal alan, siber medya, yeni medya, yurttaş gazeteciliği, blogculuk

Abstract

Public Sphere and Journalism Practices After Cyber-Media

This article begins with underlining essential characteristics of new media. The article does not intend to describe what new media is. Instead it offers a series of propositions to understand new media. Differences from the traditional media types and some of the major critiques of new media are also outlined along with the propositions offered. A few perspectives can be listed as such: New media is still in a process of development, not a complete media type in itself. Consumers and producers converge in this type of media. Usage of New media does not happen automatically but it demands some sort of learning processes. After this attempt of boundary making for the new media, the article begins to discuss the relations between the rising new media and public sphere whose one of the essential and founding principles is mass media. Public sphere is imagined to be a field in which citizens can nego-

tiate non-private issues at a public level and in the late modernity because of several reasons the working of the idea of public sphere has radically weakened. Particularly the ownership patterns in mass media was one of the major reasons of this weakness. In the later parts of the article it is emphasized that new media can provide an opening to this theoretical and practical crisis of the idea of public sphere. In order to argue this point, there is initially a focus on a new media literature. This literature demonstrates possible support new media can create for citizens to intervene public communications. Later, the focus shifts to journalism which is an essential component of mass media whose weakening was one of the factors of public sphere crisis. Transformations on journalism triggered by new media technologies are suggested by focusing on two journalism related issues, blogging and citizen journalism. The article concludes with the argument that journalism is enriched by integrating citizens into the news making process through new media which in turn improves public communications.

Keywords: Public Sphere, cyber media, new media, citizen journalism, blogging